

DES | Departament Ekonomii
Społecznej i Solidarnej

BIULETYN

Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)

Nr 2/2020 czerwiec 2020

Biblioteka
Ekonomii
Społecznej
i Solidarnej

Spis treści:

❖ EKONOMIA SPOŁECZNA. WYZWANIA

- 1 Tarcza Antykryzysowa dla PES. Instrumenty wsparcia.
- 6 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez reintegrację społeczno-zawodową. Wsparcie instytucjonalne i jego adekwatność do potrzeb przedsiębiorstw społecznych

❖ DOBRE PRAKTYKI

- 14 Badanie satysfakcji klientów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej na podstawie raportów z audytu i kart monitoringów z 2019 r.
- 18 Nowe wyzwania, nowe potrzeby PES w dobie pandemii. Wywiad.

❖ STREFA ROZWOJU

- 29 Akredytacja Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej i system monitorowania przestrzegania wysokiej jakości świadczonych przez OWES usług oraz standardów w dobie epidemii.

❖ AKTUALNOŚCI

- 31 Wyniki konkursu „Od wykluczenia do aktywizacji. Edycja 2020”.
- 32 Jak zdobyć Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej? 5 prostych kroków.
- 34 Podsumowanie wykorzystania instrumentów Tarczy Antykryzysowej przez podmioty ekonomii społecznej.
- 37 Cykl debat (wideokonferencji) dotyczących regulacji prawnej w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej.

Tarcza Antykryzysowa dla PES. Instrumenty wsparcia

Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 dla wielu podmiotów ekonomii społecznej oznacza poważne problemy z utrzymaniem płynności finansowej, wypłatą wynagrodzeń, świadczeniem usług społecznych, a w niektórych przypadkach całkowite zawieszenie prowadzonej działalności.

W tym trudnym dla wszystkich okresie szczególnie ważne było zatem podjęcie działań mających na celu ochronę i utrzymanie miejsc pracy stworzonych w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących w najtrudniejszej pozycji na rynku pracy. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dostrzegając niezwykle trudną sytuację, w jakiej znalazły się podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, w związku ze stanem epidemii, podjęło działania, mające na celu złagodzenie skutków tej kryzysowej sytuacji. Ponadto z inicjatywy Przewodniczącego Komitetu ds. Pożytku Publicznego zostały wypracowane rozwiązania ułatwiające realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.

Instrumenty wsparcia z których mogą korzystać podmioty ekonomii społecznej można podzielić w następujący sposób:

- instrumenty bezzwrotne na pokrycie kosztów wynagrodzeń i składek;
- instrumenty zwrotne;
- ułatwienia w realizacji zadań publicznych;
- rozwiązania dla podmiotów zatrudnienia socjalnego;
- wsparcie ze strony ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (mechanizm zakupowy);
- inne rozwiązania ułatwiające prowadzenie bieżącej działalności.

Wynagrodzenia i składki

Tarcza Antykryzysowa dla PES przewiduje instrumenty wspierające w opłacaniu wynagrodzeń i składek. Dofinansowanie wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy dla przedsiębiorców to narzędzie dostępne dla PES prowadzących działalność gospodarczą, będących mikro, małym lub średnim przedsiębiorstwem. Dofinansowanie zostaje przyznane, gdy spadek obrotów w ciągu dowolnie wskazanych 2 kolejnych miesięcy kalendarzowych, przypadających po 01.01.2020 r. wyniesie kolejno 30, 50 lub 80%. Od wysokości udokumentowanego spadku obrotu zależy poziom uzyskanego dofinansowania. Dofinansowanie może być przyznane na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, wypłacane jest od miesiąca złożenia wniosku w okresach miesięcznych. Przedsiębiorca jest zobowiązany do utrzymania w zatrudnieniu pracowników objętych umową, przez okres dofinansowania. Analogiczny instrument wsparcia dostępny jest również dla organiza-

cji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie bez wymogu prowadzenia działalności gospodarczej. Do obliczenia wysokości dofinansowania niezbędne jest wykazanie spadku przychodów z prowadzonej działalności statutowej względem analogicznego okresu z poprzedniego roku.

Dofinansowanie do wynagrodzenia ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w okresie wprowadzonego przez pracodawcę przestoju ekonomicznego lub obniżenia wymiaru czasu pracy – narzędzie dostępne dla podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność gospodarczą. Świadczenie przysługuje przez okres 3 miesięcy od podpisania umowy, a jego wysokość uzależniona jest od wartości spadku obrotów gospodarczych.

Umorzenie składek na ubezpieczenie społeczne dotyczy podmiotów ekonomii społecznej, które zgłosiły do ubezpieczenia społecznego mniej niż 50 osób. Podmioty ekonomii społecznej (oraz inni płatnicy składek), które były płatnikami składek na ubezpieczenie społeczne przed 1 kwietnia 2020 r., mogą zostać na 3 miesiące zwolnione z opłacania składek na: ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych. Skala tego zwolnienia zależy od formy prawnej oraz od liczby osób zgłoszonych do ubezpieczenia na dzień 29 lutego 2020 r. Jeżeli wniosek składa spółdzielnia socjalna lub PES, który do ubezpieczenia społecznego zgłosił mniej niż 10 osób, zwolnienie obejmuje całą kwotę należności z tytułu składek za okres od 1 marca do 31 maja. Jeżeli wniosek złoży PES, który do ubezpieczenia zgłosił od 10 do 49 osób, zwolnienie obejmuje 50% łącznej kwoty należności z tytułu składek. Wniosek będzie można złożyć najpóźniej do 30 czerwca 2020 r., w ZUS. PES który opłacił składki na ubezpieczenie społeczne za marzec, oraz złożył wniosek o zwolnienie ze składek na ubezpieczenie społeczne za okres od marca do maja, może wnioskować o zwrot składki za marzec.

Ponadto PES, które mają trudności w opłaceniu składek, do poboru których zobowiązany jest ZUS, w przypadku zawarcia umowy o odroczeniu terminu płatności składek lub umowy o rozłożeniu należności na raty, będą zwolnieni z konieczności uiszczania opłaty prolongacyjnej.

Instrumenty zwrotne

Instrumenty zwrotne dla podmiotów ekonomii społecznej to realne wsparcie w prowadzeniu bieżącej działalności gospodarczej w okresie stanu epidemii. Niskooprocentowana pożyczka dla mikroprzedsiębiorców ze środków Funduszu Pracy jest narzędziem dostępnym dla podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność gospodarczą. Pożyczka jest udzielana ze środków Funduszu Pracy do wysokości 5 tys. zł, zaś jej oprocentowanie będzie stałe i wynosi w skali roku 0,05 stopy redyskonta weksli, przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski. Pożyczka wraz z odsetkami będzie podlegała umorzeniu pod warunkiem, że mikroprzedsiębiorca przez okres 3 miesięcy od dnia jej udzielenia będzie prowadził działalność gospodarczą.

Preferencyjne pożyczki płynnościowe Banku Gospodarstwa Krajowego mogą zostać przyznane PES z działalnością gospodarczą lub odpłatną działalnością statutową jeśli istnieją co najmniej 12 miesięcy i mają zamknięty jeden rok obrotowy. PES mogą wnioskować o elastyczne pożyczki, mające na celu pomoc w zachowaniu płynności finansowej w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej. Pożyczka udzielana jest na bieżące cele gospodarcze (np. regulowanie bieżących zobowiązań, w tym publiczno-prawnych, kosztów zatrudnienia personelu, kosztów administracyjnych, kosztów zakupu drobnego wyposażenia itp.). Pożyczki będą udzielane przez pośrednika finansowego wyłonionego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Zmiana warunków spłaty pożyczek dla PES – pośrednicy finansowi udzielający pożyczek w ramach realizowanego przez BGK projektu PO WER pn. *Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporenczeniowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej* mogą zastosować w stosunku do nowych i udzielonych pożyczek na start oraz pożyczek na rozwój: wydłużenie karencji w spłacie kapitału, wprowadzenie tzw. wakacji kredytowych, wydłużenia okresu spłaty pożyczek, zmniejszenia oprocentowania oraz wydłużenia okresu dla utworzenia miejsca pracy.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność gospodarczą mogą uzyskać wsparcie z Polskiego Funduszu Rozwoju. Wysokość subwencji oraz warunki uzależnione są od tego do jakiej grupy przedsiębiorców (mikro, małych i średnich lub dużych) zalicza się PES oraz od skali spadku obrotów. 75% przyznanej subwencji będzie mogło zostać umorzone pod warunkiem, że po 12 miesiącach podmiot będzie dalej prowadził działalność gospodarczą i utrzyma średni poziom zatrudnienia przez 12 miesięcy, a także wykaże stratę większą niż 25% wartości subwencji.

Zarówno przedsiębiorcy (MŚP), jak i PES nieprowadzące działalności gospodarczej podlegają ochronie w zakresie zmiany warunków lub terminów spłaty kredytów bankowych. Rozwiązanie to dotyczy kredytów zaciągniętych przed 8 marca 2020 r. Zmiana warunków musi również być uzasadniona oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy dokonaną przez bank.

Ułatwienia w realizacji zadań publicznych

PES realizujące zadania publiczne na podstawie umowy o wsparcie lub powierzenie realizacji takich zadań zawartej przed ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego (tj. przed 13 marca br.) powinny niezwłocznie poinformować zleceniodawcę (organ administracji publicznej) o okolicznościach związanych z COVID-19, które mają lub mogą mieć wpływ na realizację zadania publicznego. W związku z wystąpieniem epidemii mogą zostać wprowadzone zmiany w zakresie terminu, sposobu oraz zakresu realizacji umów.

Organy administracji publicznej, które zlecają realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym, będą uprawnione do tego, by: przedłużyć termin na złożenie sprawozdania, przedłużyć termin na rozliczenie dotacji, uznać za uzasadnione wydatki poniesione na sfinansowanie działań realizowanych w ramach zleconego zadania publicznego, które zostały odwołane w związku z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Tym samym, jeśli

z powodu obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, zaplanowane działania nie zostaną wykonane lub rezultaty założone w umowie nie zostaną osiągnięte, dotacja na realizację zadania publicznego nie zostanie uznana za wykorzystaną niezgodnie z przeznaczeniem, pobraną nienależnie lub w nadmiernej wysokości i podlegającą zwrotowi.

Ponadto wprowadzono możliwość zlecania organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizacji zadań publicznych w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19, z pominięciem otwartego konkursu ofert.

Rozwiązania dla Podmiotów Zatrudnienia Socjalnego

Uczestnicy CIS zachowują prawo do świadczenia integracyjnego w pełnej wysokości za okres zawieszenia zajęć w CIS. Nie ma znaczenia czy do zawieszenia doszło na podstawie polecenia wydanego przez wojewodę na podstawie art. 11 specustawy, czy też CIS zawiesił zajęcia w związku z decyzją władz samorządowych lub z własnej inicjatywy. Rozwiązanie to obejmuje zarówno CIS pozarządowe, jak i te prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego. Rozwiązania przewidziane w specustawie powinny także zapewnić podmiotom zatrudnienia socjalnego finansowanie ze źródeł publicznych na takim poziomie, jak gdyby nie doszło do zawieszenia zajęć. Ponadto CIS prowadzone w formie samorządowego zakładu budżetowego, które realizuje zadania związane z przeciwdziałaniem COVID-19 mogą otrzymać w 2020 r. dotację z budżetu JST przekraczającą 50% kosztów ich działalności.

Wsparcie ze strony OWES (tzw. mechanizm zakupowy)

OWES w ramach projektów finansowanych z RPO mogą dokonywać zakupów w PES, a w szczególności w PS oraz PES przekształczanych w PS, w celu zapewnienia tym podmiotom zamówień oraz umożliwienia dalszego funkcjonowania. Zakupy produktów i usług w PES i PS, znajdujących się w trudnej sytuacji w następstwie wystąpienia COVID-19, obejmują w szczególności: zamówienia produkowanych przez PES i PS środków ochrony osobistej (np. maseczek ochronnych, przyłbic), usług cateringowych (przygotowanie i dostarczenie posiłków), zamówienia w PES i PS środków higienicznych (np. dezynfekujących), zamówienia usług społecznych, świadczonych w społeczności, organizację i wynajem miejsc całodobowych z przeznaczeniem na pobyt w trakcie kwarantanny, usług czyszczenia, odkażania budynków i przestrzeni publicznych oraz wszystkich innych usług i zamówień towarów, których potrzeby użycia bądź stosowania mogą pojawić się wraz z rozwojem sytuacji epidemiologicznej w kraju, a których produkcja, dystrybucja, świadczenie nie jest ograniczone innymi prawnymi regulacjami dotyczącymi stanu epidemii.

Pozostałe rozwiązania ułatwiające prowadzenie bieżącej działalności

Podmioty ekonomii społecznej posiadają możliwość wstecznego rozliczenia strat podatkowych w PIT i CIT. Podatnicy nie będą musieli ponosić kosztu opłaty w związku z odroczeniem terminu płatności podatku lub rozłożeniem zapłaty podatku na raty. Wydłużono termin na przekazanie przez płatników zaliczek na podatek od wynagrodzeń pobranych za marzec i kwiecień. Odroczone zostały również obowiązki jednostek sektora prywatnego, publicznego oraz organizacji pozarządowych związanych m.in. ze sporządzaniem sprawozdań finansowych.

W ustawie o spółdzielniach socjalnych wprowadzono rozwiązanie wydłużające bieg terminów w przypadku wprowadzenia w Polsce stanu nadzwyczajnego, stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. W takich wypadkach terminy na zatrudnienie odpowiedniej liczby pracowników, a także na przeprowadzenie pierwszej lustracji upływać będą dopiero 12 miesięcy po odwołaniu wskazanych powyżej stanów.

W art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach oraz w art. 10 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach wprowadzono możliwość szerszego wykorzystania środków komunikacji elektronicznej do realizacji zadań przez organy statutowe tych podmiotów.

Dzięki wprowadzonym w prawie spółdzielczym zmianom, funkcjonowanie organów statutowych spółdzielni (w tym także spółdzielni socjalnych) – zarządu, rady nadzorczej, walnego zgromadzenia będzie łatwiejsze ponieważ będą mogły one podejmować decyzje i głosować, nie tylko poprzez osobisty udział w zebraniu, ale również w formie pisemnej lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Weronika Tomaszewska

„Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez reintegrację społeczno-zawodową. Wsparcie instytucjonalne i jego adekwatność do potrzeb przedsiębiorstw społecznych

Podkarpacki Regionalny Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (PROWES) w Przemysłu prowadzony w konsorcjum Caritas Archidiecezji Przemyskiej i Podkarpackiej Akademii Przedsiębiorczości Katarzyna Podraza jest podmiotem, który w nowatorski sposób podchodzi do działań wspierających reintegrację społeczną i zawodową pracowników przedsiębiorstw społecznych (PS). Podstawą do podejmowania tych nowatorskich działań jest zarówno doświadczenie podmiotów tworzących PROWES, jak i profesjonalna kadra ekspercka, która angażuje się nie tylko w świadczenie doradztwa, ale również w określanie i tworzenie nowatorskich, autorskich narzędzi wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych.

Wypracowane i przetestowane w ramach PROWES narzędzia są podstawą realizacji ścieżki wsparcia PS oraz rozwoju ich i ich pracowników. Odpowiadają one już na zdefiniowane w dokumencie „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (Monitor Polski z 2019 r. poz. 214)¹ potrzeby stworzenia **planu reintegracji**, który obejmuje indywidualne potrzeby poszczególnych pracowników a jeżeli to niezbędne także członków ich rodzin w odniesieniu do interwencji mającej wpływ na zaspokajanie potrzeb, niwelowanie problemów pracownika, **a także przedsiębiorstwa** jako zespołu ludzi uczestniczących w decydowaniu o nim.

Podmioty ekonomii społecznej to nie tylko pracownicy i ich potrzeby, to również osoby, które te organizacje prowadzą, zarządzają nimi i podejmują określone decyzje w zakresie funkcjonowania i dalszego rozwoju. Każde przedsiębiorstwo ma swoją niepowtarzalną kulturę organizacyjną i panuje tam określony klimat, który również wpływa na jakość systemu zarządzania.

Jak to robimy w PROWES – dużo pracy – wielki efekt

Dzięki wiedzy, doświadczeniu i zaangażowaniu kadry PROWES opracowaliśmy długoterminowy plan działania z każdym przedsiębiorstwem, które jest pod naszą opieką. W ramach Planu realizowane są następujące działania:

1. Audyt przedsiębiorstwa – Indywidualny Plan Rozwoju.
2. Pogłębiona analiza – badanie satysfakcji pracowników.
3. Wdrożenie „Księgi Reintegracji Społeczno-Zawodowej”.
4. Badania indywidualnych potrzeb rozwojowych pracowników – przy pomocy kwestionariusza postaw pracowniczych oraz autodiagnozy postaw wobec siebie i innych.

¹ https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf

1. **Audyt przedsiębiorstwa – Indywidualny Plan Rozwoju.**

W PROWES wychodzimy z założenia, że rozpoczęcie prac z przedsiębiorstwem społecznym powinno rozpocząć się od dokładnej diagnozy funkcjonowania przedsiębiorstwa – swego rodzaju audytu. Audyt ten nazwany Indywidualnym Planem Rozwoju stanowi również dokładną indywidualną ścieżkę rozwoju dla danego przedsiębiorstwa społecznego. Diagnozę przeprowadzamy w pięciu perspektywach:

- Perspektywa finansowa;
- Perspektywa rynek/klient;
- Perspektywa procesów wewnętrznych;
- Perspektywa infrastruktury i zasobów ludzkich;
- Perspektywa społeczna.

Do opisanego każdej z perspektyw używamy analizy SWOT. Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej. Przeprowadziliśmy ponad 60 takich audytów w ramach pracy z przedsiębiorstwami społecznymi w ciągu ostatnich trzech lat.

2. **Pogłębienie audytu poprzez badanie satysfakcji pracowników.**

Indywidualna ścieżka rozwoju to długoterminowy projekt. W trakcie pracy doradczej okazało się, że potrzebujemy dokładniej sprawdzić, jak pracownicy postrzegają procesy zachodzące w PS. Dlatego w niektórych PS przeprowadziliśmy badanie satysfakcji pracownika. Celem takiego badania jest rozpoznanie postaw panujących wśród pracowników organizacji dotyczących stopnia ich satysfakcji i zaangażowania w pracę. Badanie jest często motorem zwiększenia zaangażowania pracowników, którzy czując się docenieni pytaniem o opinie, włączają się czynnie w budowanie wizerunku firmy, usprawnianie jej działania, a w efekcie mają odczucie wpływu na jej rozwój.

Po diagnozie można rozpocząć proces budowy zaangażowania pracowników. W tym celu, w zależności od wyników diagnozy, wykorzystać można takie metody jak:

- wspieranie innowacyjności organizacji przy wykorzystaniu inicjatyw pracowniczych;
- budowę systemów motywacyjnych wspierających pożądane zachowania pracowników;
- budowę systemów rozwoju kompetencji pracowniczych;
- budowanie systemów ocen pracowniczych;
- poprawę systemów komunikacji wewnętrznej w organizacjach;
- programy kreowania marki pracodawcy;
- monitorowanie konfliktów w ramach organizacji.

3. **Wdrożenie „Księgi Reintegracji Społeczno-Zawodowej”**

Następnym etapem i dokumentem potwierdzającym wdrożenie procesu reintegracji społeczno-zawodowej jest „Księga Reintegracji Społeczno-Zawodowej”. Jest to kolejne autorskie rozwiązanie, przygotowane przez doradców PROWES.

Pracując z przedsiębiorstwami społecznymi brakowało nam dokumentu, w którym byłyby zebrane i opisane wszystkie działania reintegracyjne, jakie zrealizowane zostały dotychczas

w danym przedsiębiorstwie. Dlatego powstała księga, której celem jest dokumentowanie procesu reintegracji pracowników oraz rozwoju przedsiębiorstwa społecznego.

Dokument składa się z kilku ważnych obszarów:

1. Stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwie społecznym i zmian w zatrudnieniu, z podaniem przyczyn tych zmian.
2. Dokumentowanie reintegracji zawodowej poprzez realizowanie rezultatów „twardych” przez każdego pracownika.

Rezultaty to: wzrost kwalifikacji zawodowych, wzrost doświadczenia zawodowego, wzrost doświadczenia w zakresie aktywności zawodowej.

3. Dokumentowanie reintegracji społecznej poprzez realizowanie rezultatów „miękkich” przez każdego pracownika. Rezultaty to:

- **Zmiana osobistych predyspozycji** – wskaźniki: poprawa prezencji, wzrost zadowolenia, nabycie umiejętności zachowań asertywnych, nabycie umiejętności komunikacyjnych.
- **Wzrost zdolności motywacyjnych** – wskaźniki: zwiększenie wiary we własne siły, podniesienie poziomu własnej wartości, zwiększenie motywacji do zmiany sytuacji życiowej i zawodowej, większa punktualność.
- **Postęp w integracji społecznej** – wskaźniki: większa otwartość na innych ludzi, zmniejszenie niepewności i depresji, zmniejszenie poczucia izolacji społecznej, umiejętność korzystania z nowoczesnych technologii, tj. Internet, media społecznościowe.

4. Oczekiwane rezultaty usług realizowanych na rzecz przedsiębiorstwa społecznego to w szczególności:

- wzrost przychodów przedsiębiorstwa;
- rozszerzenie zakresu prowadzonej działalności;
- pozyskanie nowych klientów;
- wzrost liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwie społecznym;
- poprawa wizerunku przedsiębiorstwa.

Aby móc zrealizować rezultaty „miękkie” dla każdego pracownika korzystamy z kolejnego autorskiego narzędzia tj. „Kwestionariusz postaw pracowniczych”.

Kwestionariusz postaw pracowniczych bada postawę pracownika wobec pracy, wobec pracodawcy oraz wobec współpracowników.

Badane są tu takie zachowania jak: zaangażowanie, samodyscyplina, otwartość na zmiany, odpowiedzialność, lojalność, uczciwość i etyka pracy, dzielenie się wiedzą oraz współpraca.

4 Badanie pracownika „Autodiagnoza postaw wobec siebie i innych”.

Aby proces reintegracji społeczno-zawodowej mógł odbywać się w pełni, potrzebna jest również wiara pracownika w siebie, swoje możliwości a także umiejętność komunikowania się

z innymi, poprzez umiejętność budowania relacji, zarówno w życiu zawodowym jak i społecznym w tym rodzinnym.

Do tego służy formularz „Autodiagnoza postaw wobec siebie i innych”. W formularzu wskazane są cztery różne postawy, tj.: postawa agresywna, postawa pasywna, postawa manipulacyjna oraz postawa asertywna. Każda z nich niesie za sobą pewne konsekwencje zachowań, które będą przyczyniać się do rozwoju pracownika lub blokady w budowaniu dobrych relacji z innymi pracownikami, kadrami zarządzającą czy osobami z najbliższego otoczenia.

Historia jednej spółdzielni czyli jak cały proces reintegracji społeczno-zawodowej wygląda w praktyce

Poniżej przedstawiamy proces reintegracji społeczno-zawodowej na podstawie Spółdzielni Socjalnej Szóstka z Przemyśla, która prowadzi żłobek „Ramtamtam”.

Komentarz Magdalena Ciesielska-Ryznar – Prezes zarządu Spółdzielni Socjalnej Szóstka

„Tak naprawdę o procesie reintegracji społeczno-zawodowej zaczęliśmy myśleć i go realizować przy okazji naszego uczestnictwa w projekcie „Nawigator – kompleksowy program wspierania rozwoju ekonomii społecznej” realizowanym przez PROWES. Proces rozpoczął się od analizy sytuacji w spółdzielni. Wspólnie z doradcami PROWES przeanalizowaliśmy najważniejsze obszary naszej działalności: finanse, ofertę, proces zarządzania, kadry. W wyniku tej analizy powstał indywidualny plan rozwoju, a w nim

dokładna ścieżka rozwoju rozpisana w formie harmonogramu zadań do realizacji. Od tego czasu rozpoczęliśmy systematyczną pracę nad procesem reintegracji. Dużo było zadań edukacyjno-rozwojowych dla pracowników (szkolenia, doradztwo, szkolenia zawodowe, coaching dla zarządu, mentoring). Duża część tego planu poświęcona była rozwojowi kompetencji zarządu spółdzielni, w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, które są przydatne w dalszych etapach naszego rozwoju zawodowego. Szczególnie dotyczy to zakresu zagadnień związanych z wykonywaną pracą, z prowadzeniem działalności gospodarczej, z umiejętnością pracy w zespole oraz jakością wykonywanej pracy. U naszych pracowników można było zauważyć poprawę umiejętności pracy w zespole, jakości wykonywanej pracy, wykorzystania czasu pracy, samooceny. Proces realizowany był w formie doradztwa indywidualnego dla zarządu oraz pracowników a także doradztwa grupowego. Zwiększyła się świadomość oraz odpowiedzialność nas wszystkich za funkcjonowanie naszej spółdzielni. Dostaliśmy dużo wsparcia na początku realizacji planu reintegracji. Dla nas najważniejsze jest, że możemy liczyć na doradców PROWES na ich wiedzę

oraz wsparcie. Teraz jesteśmy po kolejnym badaniu satysfakcji pracowników, ostatnie robiliśmy w 2017 r. Każde takie badanie jest dla nas informacją jak działamy i co możemy poprawić. Zrobimy spotkanie wszystkich pracowników i wspólnie omówimy wyniki tego badania i zastanowimy się co i jak poprawić.

1. Audyt przedsiębiorstwa – Indywidualny Plan Rozwoju.

Indywidualny Plan Rozwoju został przeprowadzony w Spółdzielni Socjalnej Szóstka jako jeden z pierwszych.

Analiza SWOT została przeprowadzona w 5 obszarach: finanse, infrastruktura oraz zasoby ludzkie, rynek/klient, perspektywa społeczna, procesów wewnętrznych. Na tej podstawie zostały wybrane cele główne w poszczególnych perspektywach. Cele zostały rozpisane na zadania rozwojowe do zrealizowania w konkretnym czasie.

W obszarze finanse głównym celem było: poprawa efektywności ekonomicznej oraz powiększenie przychodów. W trakcie doradztwa indywidualnego z zarządem podniesiono umiejętności tworzenia analiz ekonomicznych jakościowych i ilościowych, dokonywania analiza przychodów. Dodatkowo doradztwo skierowane było na budowanie świadomości „Rachunkowości Zarządczej” (analiza wskaźników finansowych, rozliczanie podatku, czytanie sprawozdań finansowych, wyliczanie ceny, ekonomiczne aspekty modelu sprzedaży).

Spółdzielnia otrzymała dotacje na zatrudnienie nowych osób w ramach projektu „Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej”, dodatkowo otrzymała mikrogrant na promowanie ekonomii społecznej. Dzięki temu spółdzielnia zatrudniła 5 nowych osób a co za tym idzie przyjęła 10-cioro nowych dzieci do żłobka.

W obszarze infrastruktura: remont pomieszczeń, które wynajmuje spółdzielnia.

W obszarze rynek/klient: Głównym celem było doradztwo indywidualne dla zarządu z zakresu budowania przewagi konkurencyjnej:

- Badanie rynku lokalnego (struktura wiekowa okolicznych mieszkańców).
- Badanie konkurencji na rynku lokalnym.
- Doradztwo w zakresie wzrostu rozpoznawalności marki „Ramtamtam” – ulepszenie oferty i sposobu jej przekazywania.
- Organizacja dni otwartych, eventów, urodzin. Sposoby dotarcia do grupy docelowej klientów (rodzice dzieci w wieku do 3 lat) – poradnie pediatryczne, domy kultury, sale zabaw, parki, place zabaw.
- Doradztwo z zakresu opracowania i przygotowania drukowanych materiałów reklamowych (współpraca z podwykonawcami: graficy, drukarnie, kolporterzy).
- Doradztwo z zakresu efektywnego zarządzania marką na portalach społecznościowych (facebook, youtube i inne).

W obszarze społecznym:

- Doradztwo związane z wdrożeniem modeli wsparcia osób poddawanych procesom reintegracji społecznej i zawodowej.

- Doradztwo w zakresie wzrostu poziomu kompetencji zawodowych i społecznych członków i pracowników spółdzielni – **zarekomendowano i zorganizowano szkolenie zawodowe: opiekunka dzieciąca.**
- Doradztwo związane z delegowaniem obowiązków oraz budową efektywnej struktury organizacyjnej, z uwzględnieniem wzrostu zatrudnienia.

W procesach wewnętrznych: opisanie stanowisk oraz zwiększenie roli zarządu w działaniach rozwojowych przedsiębiorstwa.

Szkolenia zawodowe/kursy zawodowe i doksztalające

Cel – wzrost rozpoznawalności marki żłobka „Ramtamtam”.

Szkolenia w ramach Akademii PARP – szkolenia bezpłatne, w których wzięli udział członkowie zarządu i pracownicy Spółdzielni:

- Szkolenie z zakresu nawiązywania kontaktów biznesowych i zawiązywania partnerstw.
- Szkolenie z zakresu brandingu – budowanie świadomości marki u konkretnej grupy docelowej poprzez różnego rodzaju reklamę.
- Szkolenie z zakresu PR.
- Szkolenie z zakresu budowania i rozwoju nowych usług.
- Szkolenie z zakresu współpracy z mediami i twórcami opinii publicznej.

Krok 2 Badanie satysfakcji pracownika

W badaniu satysfakcji pracownika wzięli udział wszyscy pracownicy spółdzielni. Badanie było anonimowe.

Po pierwszym badaniu przedstawiono następujące rekomendacje:

1. W trakcie spotkania zespołu – przedyskutować i określić na nowo zakres obowiązków pracowników uwzględniając wszelkie zadania nie związane bezpośrednio ze stanowiskiem. Spisanie zakresu obowiązków poszczególnych pracowników do akt osobowych.
2. Obszary do wzmocnienia to:
  - otwartość na pomysły pracowników, np. zakup tablicy korkowej, na której można umieszczać spisane pomysły na zmianę;
  - poprawa infrastruktury;
  - zwiększenie ilości pomocy i narzędzi do pracy z dziećmi;
  - wzmocnienie grupowe podejmowania decyzji, np. na spotkaniach zespołu zastosować metodę podejmowania decyzji „burza mózgów”.

Pierwsze spotkanie zespołu po przeprowadzeniu badaniu odbyło się w obecności doradcy, który czuwał nad przebiegiem spotkania oraz moderował dyskusję.

Kolejne spotkania zespołu odbywały się już pod przewodnictwem zarządu spółdzielni.

Kadra Spółdzielni Socjalnej Szóstka w maju 2020 r. poddała się kolejnemu badaniu satysfakcji pracownika – do którego wykorzystano to samo narzędzie co 3 lata temu. Wyniki badania pokazały, że nastąpił postęp i rozwój w przypadku tych pracowników, którzy uczestniczyli w poprzednim badaniu. Nadal najwyżżej oceniana jest: współpraca z bezpośrednim przełożonym, morale współpracowników, współpraca zespołowa, profesjonalizm współpracowników, atmosfera w pracy, wyposażenie stanowisk pracy.

Jako obszar do dyskusji pozostaje fakt, iż nikt z badanych nie odpowiedział na pytanie otwarte. Szczegółowe wyniki badania zostaną omówione na najbliższym spotkaniu z pracownikami spółdzielni.

Krok 3 Badanie postaw pracowniczych

Zbadano postawy wobec pracy, pracodawcy oraz współpracowników – wykorzystano autorskie narzędzie „Kwestionariusz postaw pracowniczych”.

Po analizie wyników można powiedzieć, że zespół w głównych skalach otrzymał wyniki przeciętne. Następnym krokiem było opracowanie indywidualnego doradztwa dla poszczególnych pracowników spółdzielni, które będzie realizowane w formie szkoleń i doradztwa grupowego.

Główne tematy doradztwa to:

- Wzmocnienie samodyscypliny w działaniu.
- Otwartości na zmiany.
- Wzajemne wspieranie się w dążeniu do wspólnych celów.

Krok 4 Autodiagnoza postaw wobec siebie i innych

Pracownicy spółdzielni wypełnili kwestionariusz odpowiadając na 80 pytań. Badano cztery postawy: agresywną, pasywną, manipulacyjną oraz asertywną.

Badanie pokazało, że większość badanych prezentuje postawę pasywno-asertywną. Czyli, że uzyskali bardzo zbliżoną liczbę punktów z tych dwóch postaw.

Osoby uległe (bierne) pasywne

Człowiek uległy rezygnuje ze swoich praw, kiedy zachodzi konflikt między jego pragnieniami, a pragnieniami innych. Zazwyczaj nie mówi co czuje i myśli. Często te emocje zostawia w sobie, „dusi” się, co prowadzi do gromadzenia się niepokoju lub złości.

Człowiek asertywny sam decyduje czego potrzebuje oraz planuje odpowiedni sposób oddziaływania na inne osoby. Osoba asertywna tak kieruje swoim zachowaniem, aby najlepiej dostosować się do zastanej sytuacji. Nie chce ranić czyjs uczuć, ale chce być ze sobą zgodna.

Na tej podstawie zostanie opracowany plan indywidualny dla poszczególnych pracowników:

- Coaching – 2 osoby.
- Warsztat grupowy – z umiejętności radzenia sobie ze stresem.
- Doradztwo specjalistyczne.

Przedstawiony powyżej przykład Spółdzielni Socjalnej Szóstka jest przykładem modelowym. To model, który opracowaliśmy z przekonaniem, że przynosi określone korzyści dla PS i jego pracowników. W Szóstce (z racji działalności) pracują osoby wywodzące się z grupy osób wykluczonych, ale posiadające określone wykształcenie, kulturę osobistą i myślenie prorozwojowe.

Jak pokazuje doświadczenie nie we wszystkich PS można zastosować model w formie kalki. Inaczej wygląda praca z planem reintegracji społeczno-zawodowej w spółdzielniach gdzie pracownicy nie mają doświadczenia w żadnej pracy, brak jest wykształcenia (często jest to wykształcenie podstawowe). W tym przypadku praca nad stworzeniem takiego planu trwa o wiele dłużej i realizowana jest innymi metodami.

Praca, którą już wykonaliśmy wspólnie z kadrami PS, przynosi konkretne korzyści przedsiębiorstwom społecznym:

- Płynność działania przedsiębiorstw społecznych.
- Zaangażowanie kadry w rozwój PS.
- Budowanie stałej lojalnej i wykwalifikowanej kadry pracowniczej.
- Rozwój oferty.
- Wzrost liczby klientów.
- Większa świadomość kadry zarządzającej.

Dla pracowników największe korzyści to:

- Wzrost kompetencji zawodowych oraz społecznych.
- Wpływ na rozwój PS.
- Wzrost umiejętności pracy w grupie.
- Wzrost wiary w siebie.
- Uczenie się systematyczności w pracy.

Nowatorski system pracy z przedsiębiorstwami społecznymi w PROWES nastawiony jest na długoterminowe i systemowe działanie. Wspieramy całościowo nasze PS w dążeniu do realizacji głównych celów czyli procesu reintegracji społeczno-zawodowej całej kadry. Przedstawiony przykład procesu reintegracyjnego jest modelowym przykładem, który ze względu na specyfikę spółdzielni (wykwalifikowana kadra, zaangażowanie członków) został sprawnie wdrożony. Z naszych doświadczeń wynika, że w niektórych PS wdrażanie systemu napotyka na bariery, które są dla naszych doradców wyzwaniem i powodują, że cały proces przebiega wolniej, ale efekt końcowy jest zawsze satysfakcjonujący.

*Marta Bober-Lal Specjalista
ds. reintegracji społeczno-zawodowej,
Doradca Kluczowy Biznesowy PROWES*

*Małgorzata Święch
Koordynator merytoryczny PROWES*

Badanie satysfakcji klientów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej na podstawie raportów z audytu i kart monitoringów z 2019 r.

Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach projektu pn. *Zintegrowany system zapewnienia wysokiej jakości usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)*, Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, realizuje działania z zakresu monitorowania sytuacji sektora ekonomii społecznej w kraju², w celu uzyskania możliwie jak najszerszej wiedzy i rzetelnych informacji na temat funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej. Analiza tych danych jest elementem niezbędnym do realizacji procesu wdrażania bieżących i przyszłych działań ukierunkowanych na dalszy rozwój ES – zarówno w aktualnej, jak i nadchodzącej perspektywie programowej EFS+ (na lata 2021–2027).

Zgodnie z § 10 ust. 1 i ust. 4 Zarządzenia nr 21 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie przyznania akredytacji „AKSES” (Dz. Urz. MRPiPS z 2016 r. poz. 21, z 2018 r. poz. 2 z późn. zm.), w ramach prowadzonego systemu monitorowania jakości usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, w tym realizacji systemu Akredytacji i Standardów Działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (AKSES), w 2019 r. zlecono przeprowadzenie 46 wizyt monitorujących i 60 audytów. Na podstawie informacji zebranych w trakcie audytów i wizyt monitorujących, dokonano analizy opinii klientów OWES, którzy ocenili jakość i przydatność usług OWES, a w szczególności usług wynikających ze standardów akredytacyjnych.

MONITORINGI OWES

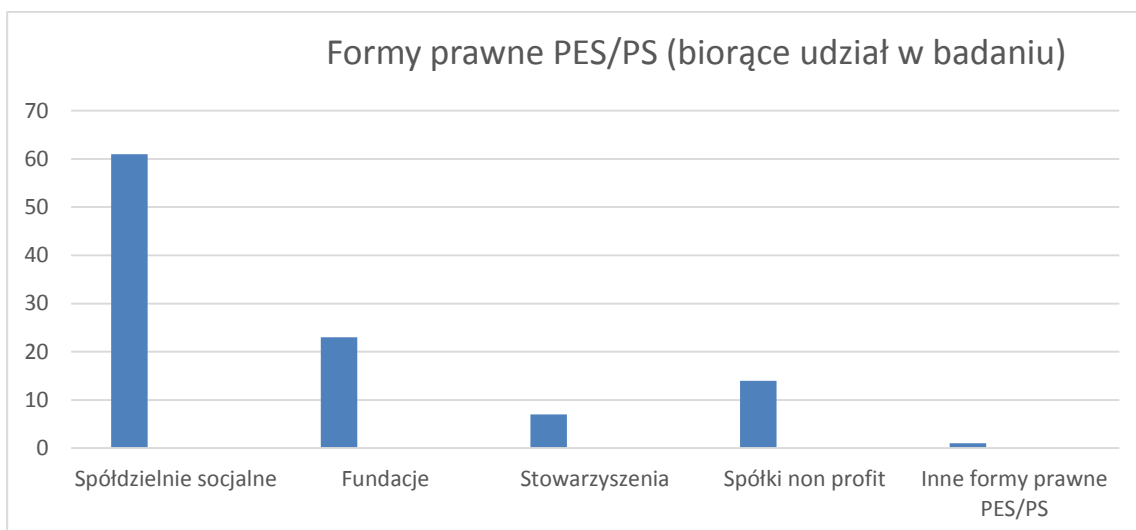
W 2019 r. pracownicy Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRPiPS przeprowadzili łącznie 106 wywiadów (osobistych i telefonicznych) z przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych (PES/PS) korzystającymi ze wsparcia OWES. Rozmowy odbyły się w ramach 46 wizyt monitorujących, w czasie których pytano klientów OWES z terenu całego kraju o stopień zadowolenia z form pomocy i jakości otrzymanych usług. Wśród form prawnych podmiotów, które brały udział w ww. badaniu największą liczbę stanowiły spół-

---

² Proces monitorowania sytuacji sektora ekonomii społecznej w kraju jest realizowany przez Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w partnerstwie z Głównym Urzędem Statystycznym także w ramach projektu pn. *Zintegrowany system monitorowania sektora ekonomii społecznej* realizowanego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Działania 2.9 Rozwój Ekonomii Społecznej PO WER 2014–2020.

dzielnie socjalne (osób fizycznych i prawnych) – 61, w dalszej kolejności fundacje – 23, spółki non profit – 14, stowarzyszenia – 7 oraz inne formy prawne PES/PS (WTZ) – 1.

(źródło: opracowanie własne n=106).

Informacje uzyskane podczas wywiadów przeprowadzonych wśród PES/PS wskazują, że w 2017 r. 31% z nich po raz pierwszy skorzystało ze wsparcia OWES, w 2018 r. – 36%, zaś w 2019 r. – 15%. Należy przy tym zauważyć, że większość z tych podmiotów deklaruje dalszy, regularny kontakt z OWES z regionu swojej działalności, a do najczęściej wymienianych form pomocy uzyskanej z OWES wymieniano kolejno: pomoc finansową na utworzenie nowych miejsc pracy (76% podmiotów), doradztwo specjalistyczne (w tym prawne, finansowo-księgowo, biznesowe, marketingowe) – 71%, szkolenia specjalistyczne – 30%, wsparcie OWES w zakresie promocji i reklamy usług/produktów PES/PS – 29%, finansowa pomoc pomostowa m.in. na opłacanie składek ZUS – 27% oraz organizacja szkoleń dla pracowników PES/PS – 22%. Najrzadziej wskazywaną przez PES/PS formą wsparcia była pomoc w zakresie przygotowania ofert zamówień publicznych – 2% oraz organizacja wizyt studyjnych – 3%.

Lp.	Formy wsparcia/usługi OWES	Liczba PES/PS, korzystająca z danej formy wsparcia
1.	Pomoc finansowa na utworzenie miejsc pracy	76%
2.	Pomoc finansowa m.in. na zakup sprzętu, remont i wyposażenie lokalu	17%
3.	Pomoc pomostowa m.in. na opłacanie składek ZUS	27%
4.	Działania animacyjne	21%
5.	Doradztwo ogólne	25%
6.	Doradztwo specjalistyczne m.in. prawne, finansowo-księgowo, biznesowe, marketingowe	71%
7.	Szkolenia specjalistyczne	30%
8.	Szkolenia dla pracowników PES/PS	22%
9.	Wsparcie w zakresie promocji/reklamy	29%
10.	Pomoc w przygotowaniu biznesplanu działalności PES/PS	7%

Lp.	Formy wsparcia/usługi OWES	Liczba PES/PS, korzystająca z danej formy wsparcia
11.	Działalność inkubacyjna (kompleksowa pomoc w tworzeniu podmiotu)	17%
12.	Pomoc w zakresie przygotowania ofert zamówień publicznych przez PES/PS	2%
13.	Organizacja wizyt studyjnych	3%
14.	Pomoc w uzyskaniu innych środków finansowych m.in. pożyczek	7%

Warto również zauważyć, że 98% PES/PS biorących udział w badaniu wskazało, iż wsparcie udzielone przez OWES miało charakter kompleksowy i dotyczyło więcej niż jednego aspektu (formy/usługi), a jako efekt tego wsparcia wskazywano przede wszystkim: możliwość utworzenia nowych miejsc pracy w PES/PS i zatrudnienie pracowników, możliwość zakupu nowego wyposażenia oraz doposażenia w sprzęt niezbędny do realizacji usług i wytwarzania produktów przez PES/PS, poprawę warunków lokalowych PES/PS, zwiększenie dostępu do środków przekazu (promocja/reklama), co skutkowało zwiększeniem liczby klientów, podniesienie kompetencji zarządczych kadry PES/PS, podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników PES/PS, rozszerzenie działalności PES/PS o realizację nowych usług i wytwarzanie nowych towarów/produktów oraz możliwość utworzenia przedsiębiorstwa społecznego.

Wskazane powyżej kwestie stanowią istotne informacje z punktu widzenia oceny funkcjonowania OWES przez ich klientów. Nie tylko wyróżniono katalog form wsparcia i usług, z których klienci OWES korzystali najczęściej, ale również wskazano wymierne efekty, jakie klienci OWES uzyskali korzystając z ww. wsparcia oraz dalsze potrzeby dotyczące form wsparcia dla PES/PS świadczone przez OWES.

	1 bardzo źle	2 raczej źle	3 ani źle, ani dobrze	4 raczej dobrze	5 bardzo dobrze	Nie wskazano oceny
Ocena jakości usług i wsparcia udzielonego przez OWES	1%	1%	2%	7%	72%	17%

(źródło: opracowanie własne n=106, analiza kart monitoringu OWES z 2019 r.)

W trakcie wywiadów przedstawiciele PES/PS dokonywali również oceny jakości usług i wsparcia udzielonego im przez OWES w skali od 1 – bardzo źle do 5 – bardzo dobrze. Z analizy kart monitoringu wynika, iż 72% PES/PS (które korzystały lub/i nadal korzystają ze wsparcia OWES) bardzo wysoko ocenia funkcjonowanie i jakość otrzymanych przez nie usług.

Audyty OWES

W 2019 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zleciło przeprowadzenie 60 audytów w OWES z terenu wszystkich województw. Zespoły audytorskie, w których skład każ-

dorazowo wchodził audytor oraz ekspert ds. ekonomii społecznej, dokonywały oceny spełniania każdego ze standardów przez OWES zgodnie z kryteriami określonymi w karcie audytu oraz metodologii pomiaru standardów efektywnościowych. W ramach czynności audytowych przeprowadzono również wywiady z kadrą OWES oraz z losowo dobraną grupą co najmniej 10% klientów OWES (nie mniejszą niż 10 klientów OWES). Z analizy raportów audytowych z 2019 r. wynika, iż łącznie przeprowadzono 920 wywiadów, w tym 710 z przedstawicielami PES/PS (*w przypadku 19 podmiotów nie wskazano formy prawnej) oraz 210 z przedstawicielami lokalnych i regionalnych instytucji – JST, OPS/GOPS, PUP, ROPS. Wywiady były przeprowadzane w dwóch formach: osobistej – łącznie 598 wywiadów oraz telefonicznej – 322 wywiady. Ww. stanowiły istotne źródło danych, w tym także dostarczyły informacji odnośnie poziomu satysfakcji klientów z form i usług wsparcia OWES. Dominującą formą prawną podmiotów reprezentowanych przez klientów OWES byli przedstawiciele spółdzielni socjalnych – 200 wywiadów, zaś w następnej kolejności przedstawiciele: fundacji – 168 wywiadów, stowarzyszeń – 157 wywiadów oraz innych form prawnych (w tym szczególnie spółki non profit, spółki z.o.o.) – 151 wywiadów. Najmniej wywiadów przeprowadzono wśród przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych tj. WTZ/ZAZ – 12 wywiadów i CIS/KIS – 3 wywiady. Jeżeli chodzi zaś o przedstawicieli instytucji bezpośrednio współpracujących z OWES na poziomie subregionu, największą liczbę wywiadów przeprowadzono wśród przedstawicieli jednostek rynku pracy – Powiatowych i Wojewódzkich Urzędów Pracy – 91 wywiadów oraz jednostek pomocy społecznej – Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej – 83 wywiady. W dalszej kolejności z przedstawicielami Powiatowych Centrum Pomocy Rodzinie i Starostwa Powiatowego – 22 wywiady oraz Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej – 10 wywiadów. Najmniejszą liczbę wywiadów – jedynie 4 przeprowadzono wśród przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego – Urzędów Miast i Gmin. Dzięki tym informacjom, możliwe jest wskazanie instytucji spoza sektora ekonomii społecznej najczęściej współpracujących z OWES.

Z analizy raportów wynika, iż klienci OWES, z którymi przeprowadzono wywiady w zdecydowanej większości, bo aż w 97% ocenili jakość świadczonych przez OWES usług jako przydatne lub bardzo przydatne, twierdząc, że otrzymane wsparcie było dopasowane do ich oczekiwań i potrzeb, wskazując przy tym potrzebę dalszego realizowania działań przez OWES w nowej perspektywie finansowej na lata 2021–2027.

Karolina Staszewska

Nowe wyzwania, nowe potrzeby PES w czasie pandemii. Wywiad

Jak COVID – 19 zmienił funkcjonowanie PES.

Nowe realia i nowe wyzwania wymagały błyskawicznych decyzji.

O tym, jak w dobie pandemii oprzeć się kryzysowi,

Pani Katarzyny Wajler, członka Spółdzielni Socjalnej „Nasze Zaodrze”
oraz **Pana Adama Mocny**, wiceprezesa Fundacji „Lubuska Spizarnia”,
pyta *Izabela Kamać*

Chciałabym Państwu zadać kilka pytań dotyczących nowych wyzwań i nowych potrzeb, jakie wymusza na podmiotach prowadzących działalność nowa sytuacja związana z pandemią, ale na początku naszego wywiadu, proszę o krótkie przedstawienie podmiotu – W jakich obszarach rozpoczęliście i prowadziliście Państwo swoją działalność? Jaki przyświecał Państwu cel i w jaki sposób był on realizowany?

Katarzyna Wajler – Działamy od 2015 r. Wkładem własnym na założenie spółdzielni było dofinansowanie z Urzędu Pracy. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego został dokonany 25.06.2015 r., z tą datą rozpoczęła się faktyczna praca członków. Pierwsze wakacje były bardzo pracowite. Rozpoczęliśmy od remontu budynku, który do dziś dzierżawimy od gminy Czerwieńsk. Po remoncie zajęliśmy się organizacją kuchni, ponieważ naszym głównym pomysłem na działalność było prowadzenie stołówki szkolnej. Myśleliśmy, że to wystarczy, żeby utrzymać spółdzielnię, ale szybko okazało się, że wydajemy mniej obiadów, niż zakładaliśmy. Zaczęliśmy gotować także dla mieszkańców, robić pierogi, krostki – ale okazało się po pewnym czasie, że sama gastronomia, stołówka nie utrzyma naszej spółdzielni. Żeby zarobić na wypłaty, zachować płynność finansową, imaliśmy się również innych prac. Były to np. roboty melioracyjne, jak konserwacja rowów, które podratowały nasze finanse, oferowaliśmy także usługi remontowe, budowlane, stolarskie. Nasi panowie robili np. huśtawki, kosze na śmieci. Mieliśmy szerokie spektrum działalności – po to, żeby się utrzymać. I dawaliśmy sobie radę, zawsze wystarczało nam na wypłaty. Od początku również angażowaliśmy się w różne działania na rzecz naszej lokalnej społeczności, naszego środowiska. Organizowaliśmy różnego rodzaju warsztaty, głównie rękodzielnicze, np. wikliniarskie, garncarskie, ale także zajęcia sportowe.

Fot. Spółdzielnia Socjalna „Nasze Zaodrze”

Nie tylko dla dzieci, ale dla wszystkich naszych mieszkańców. Warsztaty te były bezpłatne. Staramy się robić coś dla naszego otoczenia. Cały czas remontujemy budynek, który dzierżawimy od gminy. Gmina widzi nasze starania, wyremontowała nam dach i elewację. Po pierwszych latach wciąż szukamy nowych możliwości rozwoju. W 2017 roku dowiedzieliśmy się o możliwościach, jakie daje współpraca z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej. Dostaliśmy środki na stworzenie nowych miejsc pracy od OWES w Zielonej Górze, dzięki dotacjom stworzyliśmy na piętrze budynku bazę turystyczną, noclegową. Wyremontowaliśmy pokoje noclegowe, z łazienkami, kuchenką. Stworzyliśmy także dla siebie biura, dzięki czemu poprawił się nasz komfort pracy. Wynajem pokoi i sali na szkolenia to kolejny nasz pomysł na zarabianie. Firmy wynajmują salę szkoleniową, a my oferujemy także catering, obiady, kawę itp. Współpracujemy również z tymi firmami pomagając im w rekrutacji, dzięki czemu nasi mieszkańcy podnoszą swoje kompetencje. Mieliśmy u siebie np. kursy kosmetyczne, florystyczne, administracyjno – biurowe, opieki nad osobą starszą i zależną. Część z uczestników potem poszła na staże, a teraz pracuje na etatach. To pozytywna działalność, a zarazem sposób na zarabianie.

Fot. Spółdzielnia Socjalna „Nasze Zaodrze”

Adam Mocny – Lubuska Spizarnia to miejsce, w którym możesz spróbować pysznych dań na bazie produktów tradycyjnych i regionalnych. Fundacja powstała w listopadzie zeszłego roku. Prowadzimy działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa społecznego. Pozyskaliśmy dotacje z Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w Zielonej Górze i stworzyliśmy dwa miejsca pracy. Naszym statutowym celem jest promocja regionu i regionalnej tradycji kulinarnej, produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych. Po pozyskaniu dotacji zajęliśmy się przygotowaniem do uruchomienia działalności, zakupami sprzętu i szkoleniem ekipy. Niestety, nie dane nam było wy-

startować. Czas, w którym zaplanowaliśmy start działalności, idealnie zbiegł się z początkiem epidemii koronawirusa w naszym kraju i z wprowadzeniem ograniczeń. Mieliśmy w planach na wiosnę uruchomić food trucka z produktami regionalnymi. Tak naprawdę rozpoczęliśmy planowaną działalność dwa miesiące później, dopiero w zeszłą niedzielę (17 maja).

Jakie osiągnięcia mają Państwo na swoim koncie?

Katarzyna Wajler – Nasza działalność została doceniona przez kapitułę konkursu Lubuski Włócznik – Lider Biznesu Społecznego, który organizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze. W 2018 r., zostaliśmy laureatem tego konkursu w kategorii „Przedsiębiorstwo Społeczne”. Musimy podkreślić, że mamy ogromne szczęście spotykać na swojej drodze ludzi życzliwych, którzy bezinteresownie służyli radą i pomocą. Współpraca z nimi to przyjemność, bo przecież do tej pory nikt ze spółdzielców nie miał do czynienia z wieloma urzędami z którymi przyszło im teraz współpracować. I tylko życzliwość, zrozumienie, zwykła ludzka bezinteresowność i chęć pomocy przyniosła taki efekt. Do tej pory spotykamy się z pomocą i wsparciem wielu życzliwych ludzi.

Adam Mocny – Fundacja „Lubuska Spizarnia” została stworzona przez pasjonatów. Powstała przede wszystkim po to, aby promować tradycyjne, lokalne potrawy, które powstają w oparciu o tradycyjne przepisy i lokalne produkty, na bazie tradycyjnych staropolskich receptur. Mamy ponad 15-letnie doświadczenie w branży gastronomicznej, jednak fundacja jest naszym najmłodszym „dzieckiem”.

Czy napotykaliście Państwo trudności, bariery w czasie prowadzenia działalności przed nastaniem pandemii koronawirusa? Jak oceniacie czas funkcjonowania przed sytuacją epidemiczną w Polsce?

Katarzyna Wajler – Działalność, którą prowadzimy, to ciągła walka o zlecenia. Od początku nie czujemy spokoju i stabilizacji w pracy. Z czasem jest coraz lepiej, ale to ciągle nie jest stan spokojnego prowadzenia działalności i skupienie się na pracy a nie na szukaniu zleceń. Najbardziej zawiedzeni byliśmy faktem, że stołówka mimo swoich możliwości przerobowych cały czas działa na tzw. pół gwizdka. Do naszej szkoły uczęszcza około 120 dzieci, a obiady gotujemy dla ok. 40, w większości są to obiady fundowane przez Opiekę Społeczną. Rodzice na wsi liczą każdy grosz, dlatego mało który kupi obiady dla swojego dziecka, jeśli gotuje dla całej rodziny. To w budżecie rodziny dodatkowy wydatek, na który mało kogo stać. Dlatego też niestety musimy uzupełnić tę lukę innymi działaniami. Dodatkowym utrudnieniem jest specyficzne położenie geograficzne, duże odległości od miast, oddzielenie od naszej gminy rzeką Odrą, brak mostu, przestoje w kursowaniu promów, to utrudnienia, które mają wpływ na naszą pracę. Tak było przed koronawirusem i tak jest teraz. Ale jesteśmy zespołem kreatywnym i dajemy radę.

Fot. Spółdzielnia Socjalna „Nasze Zaodrże”

Adam Mocny – Jak już wspominałem, epidemia pokrzyżowała nasze plany i uniemożliwiła start działalności gospodarczej w planowanym terminie i zakresie. Ale w czasie epidemii nie próżnowaliśmy. Kiedy nie mogliśmy prowadzić działalności zarobkowej, pomocne było wsparcie pomostowe wypłacane przez OWES (jego wysokość została podniesiona). W tym trudnym czasie skupiliśmy się na działalności społecznej. Inicjatywa, którą zapoczątkowaliśmy, została nazwana „Gastro dla szpitala w ZG”. Włączyło się do niej wielu lokalnych przedsiębiorców, a także nasi dostawcy, którzy przekazywali mięso, warzywa – i tak powstawały posiłki dla personelu zielonogórskiego szpitala. Przez około 7 tygodni jako Lubuska Spizarnia wydaliśmy ok. 500 bezpłatnych posiłków dla medyków i służb walczących z COVID-19. Ale oczywiście nie tylko my pracowaliśmy społecznie dla medyków. Powstała cała sieć restauracji i firm cateringowych, które porozumiały się między sobą, ustaliły dyżury i szykowały posiłki dla szpitala. Oczywiście, działo się to w ścisłym porozumieniu ze Szpitalem Uniwersyteckim w Zielonej Górze. To była wspólna praca, która przynosiła wymierne efekty. Każdy z podmiotów włączał się do akcji na tyle, na ile mógł – jedni szykowali kilkanaście, a inni kilkaset posiłków. Jednak cieszy nas to, że branża potrafiła działać razem. I tę współpracę chcemy konstytuować, po wygaszeniu restrykcji spotkać się, podsumować akcję, zastanowić się, co dalej moglibyśmy wspólnie robić. Warto, żeby to było rozwijane.

Fot. Fundacja „Lubuska Spiżarnia”

Od ponad 2 miesięcy w Polsce prowadzimy walkę z pandemią COVID 19. Jak nowa sytuacja związana z pojawieniem się pandemii wpłynęła na działalność podmiotu? Jakie trudności napotkał podmiot? Czy nowa sytuacja przyniosła straty?

Katarzyna Wajler – Przyszedł koronawirus i wszystko się zmieniło. Musieliśmy zamknąć nasze podstawowe obszary działalności – stołówkę i wynajem sali na szkolenia. Tak naprawdę zamknęliśmy się na chwilę i myśleliśmy, co można zrobić. Zależało nam bardzo, żeby ludzie mieli ciągłość pracy. Dzięki współpracy z zielonogórskim OWES-em zaczęliśmy szyc maseczki, pracownicy OWES skontaktowali nas z podmiotami, które miały materiał, zaczęły się zamówienia. Te maseczki nas uratowały, dużą ilość zamówiła nasza gmina Czerwieńsk i ROPS, oprócz tego zgłosiły się do nas różne firmy, dla których szyliśmy po kilkaset sztuk. W kwietniu i maju uszyliśmy łącznie kilka tysięcy maseczek. Udało nam się zarobić na wypłaty, mamy już zabezpieczone wypłaty na czerwiec. A co będzie później? Mam nadzieję, że niebawem wróci możliwość wynajmu sal, wrócą kursy. Jestem optymistką, wierzę, że coś wymyślimy, przetrwamy ten czas. Nie siedzimy i nie czekamy, wciąż działamy. Postaraliśmy się o pieniądze z Urzędu Marszałkowskiego, realizujemy projekt „Zadbajmy o sąsiada”. W ramach dotacji gotujemy i dowozimy obiady dla osób starszych, niepełnosprawnych, z powiatów zielonogórskiego, świebodzińskiego i krośnieńskiego. Są dostarczane bezpośrednio do ich domów. Obecnie gotujemy i rozwozimy 40 obiadów, ale wciąż zgłaszają się nowe potrzebujące osoby.

Adam Mocny – Nasza działalność gospodarcza, zarobkowa, została zawieszona. Nie mogliśmy uruchomić food tracka. Dotacja z OWES nam pomogła, ale nie pokrywała wszystkich kosztów stałych. Skupiliśmy się na tym, żeby nasi pracownicy nie zostali bez pensji i na to przekierowaliśmy środki. Negocjowaliśmy również z kontrahentami, zwłaszcza tymi od „stałych” kosztów, jak wynajem miejsca pod food trucka, księgowość. I muszę przyznać, że wykazali się oni dużym zrozumieniem naszej sytuacji, wszyscy poszli nam na rękę, dzięki czemu udało się obniżyć koszty w czasie, kiedy nie mogliśmy prowadzić działalności.

Czy obawialiście się Państwo kryzysu? Czy towarzyszyły Państwu obawy w związku z pojawieniem się pandemii koronawirusa? Jeśli tak, to czego najbardziej się Państwo obawialiście?

Katarzyna Wajler – Najbardziej obawialiśmy się tego, że ludzie pracujący w Spółdzielni nie będą mieli wypłat, praca w spółdzielni to ich jedyne źródło utrzymania, muszą z czegoś żyć. Dlatego tak zależało nam, żeby mogli zarabiać. Zawieszenie działania spółdzielni to ostateczność, o której nawet nie myślimy.

Adam Mocny – Najbardziej obawialiśmy się tego, ile czasu będzie trwać epidemia, stan zagrożenia. Jeśli miałyby to trwać pół roku, nie mielibyśmy z czego się utrzymać. Dopiero zaczynamy naszą działalność, nie mamy żadnej „poduszki finansowej”, czy oszczędności na czarną godzinę – nie zdążyliśmy ich jeszcze zgromadzić. Trudnością jest również to, że wszystkie imprezy masowe zostały odwołane co najmniej do września. A jednak to na nich nasz food truck miał zarabiać.

W dobie pandemii zostały wprowadzone ograniczenia, które powodowały zmiany w sposobie funkcjonowania i działaniu wielu podmiotów. Jak Państwo poradziliście sobie z nowymi wyzwaniami? Czy nowe okoliczności zmieniły sposób prowadzenia działalności?

Katarzyna Wajler – Nowe wyzwania sprawiły, że musieliśmy się „przestawić”. W pierwszym momencie uratowały nas maseczki, ale to teraz też się kończy. Cały czas myślimy, co można robić, gdzie zarobić, żeby się bilansować, to jest ciągła praca z miesiąca na miesiąc. I jakoś nam się udaje. Cały czas szukamy różnych możliwości, wykorzystujemy wiedzę, kontakty. Nie siedzimy i nie czekamy, cały czas myślimy. Lipiec i sierpień to dla nas co roku słabsze miesiące, ponieważ nie działa stołówka. Kupiliśmy sprzęt do pakowania próżniowego, nasze panie robią wspaniałe pierogi, pewnie będziemy iść w tym kierunku. Cały czas działamy, nie poddajemy się.

Adam Mocny – Jeszcze przez 6 miesięcy otrzymujemy z OWES wsparcie pomostowe. Wykorzystujemy ten czas, żeby budować nasze menu, wzbogacać portfolio usług, które możemy wykonywać. Cały czas prowadzimy także działalność społeczną. Ten rok będzie dla całej branży gastro bardzo trudny. Na pewno nie będzie tak, jak planowaliśmy w biznesplanie, zakładając działalność, choć i tam przyjęliśmy raczej ostrożne szacunki. Już wiemy, że nie będziemy mieć środków na inwestycje, nie będziemy mogli się rozwijać. Utrzymamy się, ale wzrostu nie będzie.

31 marca br., zostały uchwalone zapisy tzw. Tarczy Antykryzysowej, która ma wspierać przedsiębiorców w minimalizowaniu strat biznesowych w związku z pandemią. Jak Państwo poradziliście

sobie z kryzysem, z płynnością finansową? Czy Państwo skorzystaliście z instrumentów przewidzianych w Tarczy? Czy pomoc ta spełniła Państwa oczekiwania?

Katarzyna Wajler – Jeśli chodzi o Tarczę, skorzystaliśmy z zawieszenia składek ZUS na 3 miesiące, to pozwoliło nam na mały oddech. Cały czas udaje nam się pracować, zarabiać, więc nie korzystaliśmy z innych rozwiązań. Do tej pory udaje nam się bilansować, zarabiać na wypłaty. Jest to co miesiąc liczenie, ile potrzebujemy, ile udało nam się zarobić – ale do tej pory udaje się. Jak już wspomniałam, nie siedzimy, nie czekamy, szukamy różnych możliwości. Bardzo nam zależy, żeby zespół spółdzielni miał pracę, dostawał wypłaty. Nie poddamy się.

Adam Mocny – Jeśli chodzi o pomoc dla przedsiębiorców, skorzystaliśmy z pożyczki w ramach Tarczy Finansowej i subwencji w ramach PFR. Jednak pomoc ta była niewielka, ponieważ za krótko działamy. Z tego powodu mieliśmy ograniczone możliwości skorzystania z pomocy. Tak, jak już wspomniałem, negocjowaliśmy wysokość kosztów stałych, do tego wciąż korzystamy ze zwiększonego wsparcia pomostowego od OWES-u. W bieżących finansach skupiliśmy się na tym, żeby móc wypłacić pracownikom pensje.

Czy stanęliście przed koniecznością odbudowania zaufania pracowników i klientów? Jeśli tak, to w jaki sposób dokonywaliście zmian, by przywrócić zaufanie w powodzenie wyznaczonych celów i sprawne funkcjonowanie? Jakiego rodzaju rozwiązania dotyczące zatrudnionych osób, klientów wprowadziliście?

Katarzyna Wajler – Powoli wracamy do gotowania obiadów dla mieszkańców, ale wydajemy je w opakowaniach. Nasi klienci powoli do nas wracają, pytają o tę możliwość. Martwi mnie sytuacja ze szkołami, nasza stołówka na razie nie działa i nie wiadomo, kiedy wrócą uczniowie. Ale powoli może będziemy mogli organizować szkolenia, warsztaty. Mamy już kilka zaplanowanych, oby się udało, to będzie dla nas okazją, żeby coś zarobić.

Adam Mocny – Nasi pracownicy się cieszą, że mogliśmy wrócić do pracy. Szukamy nowych miejsc i możliwości działania. Cieszymy się, że ruszył Zielony Rynek w Ochli, gdzie pojawia się co tydzień. To tylko jeden dzień w tygodniu, ale cieszy nas, że coś się ruszyło. Możemy działać, sprzedawać, wystawić stoliki. Zgłosił się do nas również poważny, zagraniczny partner, ale jesteśmy na początkowym etapie rozmów, dlatego nic więcej nie mogę zdradzić.

Fot. Fundacja „Lubuska Spizarnia”

Fot. Fundacja „Lubuska Spizarnia”

Jak układała się Państwa współpraca z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej? Otrzymaliście Państwo wsparcie i pomoc od OWES w tym trudnym czasie? Jeśli tak, to na czym ona polegała, w jakiej formie?

Katarzyna Wajler – Cały czas jesteśmy w kontakcie z pracownikami OWES w Zielonej Górze, to oni pomogli nam uruchomić „maseczkowy” biznes, wykorzystali swoje kontakty. Promują nas również na Facebooku – jak i inne podmioty działające w naszym regionie. Tak naprawdę pomimo zakończenia naszego udziału w projekcie OWES-u cały czas czujemy wsparcie ludzi z OWES, wiemy że o nas pamiętają i jak jest możliwość to podrzucają pomysły, kontaktują się z nami poddając pomysły na działania. Ogólnie rzecz biorąc cały czas są dla nas inspiracją i pozytywną energią. Cudowna ekipa OWES-u z Zielonej Góry naprawdę dają nam moc do działania. Dziękujemy Wam bardzo kochani.

Adam Mocny – Przez cały czas jesteśmy w kontakcie z pracownikami OWES-u w Zielonej Górze, rozmawiamy telefonicznie mniej więcej raz w tygodniu. Możemy liczyć na ich pomoc i wsparcie. Korzystamy ze wsparcia pomostowego, pomogli nam przygotować dokumenty do skorzystania z Tarczy Finansowej. Otrzymaliśmy od nich również środki ochrony osobistej. Cały czas również nas promują, przypominają o nas na Facebooku i w innych mediach – co jest ważne, żeby nasi klienci nie zapomnieli o nas.

Jak oceniacie Państwo obecną sytuację, kondycję prowadzonej działalności – nowe spojrzenie na prowadzoną działalność? Czy rok 2020, to rok wyzwań i bezprecedensowych zmian, które na nowo kształtują firmę? Co Państwo sądzą?

Katarzyna Wajler – Powoli wychodzimy z epidemii, mam nadzieję, że wszystko zacznie wracać do normy, że będzie można uruchomić stołówkę, wynajmować salę na szkolenia. Myślę, że jakoś damy sobie radę.

Adam Mocny – Jak już wspomniałem, ten rok będzie nietypowy i bardzo trudny dla całej branży. Dla nas oznacza, że nie uda się zrealizować tego, co zapisaliśmy w biznesplanie planując naszą działalność. Nie będziemy pewnie mieli środków na inwestycje, na rozwój. Trudno nam na razie planować, myśleć o przyszłości, codziennie pojawiają się nowe informacje, regulacje. Nie wiemy, kiedy, w jakiej formie wrócą imprezy masowe, jak będą wyglądały wakacje. Dlatego trudno nam teraz zaplanować naszą działalność. Czekamy na rozwój sytuacji, ale generalnie jesteśmy optymistami – jesteśmy pewni, że przetrwamy.

Czego Państwu życzyć?

Katarzyna Wajler – Najbardziej marzy nam się to, żeby każde dziecko w naszym kraju miało zapewniony ciepły posiłek w szkole, to był nasz cel i dla takiej idei zakładaliśmy naszą Spółdzielnię. A tak w realu to życzenie nam nowych pomysłów. I żebyśmy wciąż dawali radę! Żeby się co miesiąc bilansować, zarobić na ZUS-y i wypłaty. Tego byśmy chcieli.

Adam Mocny – Tylko i wyłącznie możliwości pracy – to zupełnie wystarczy.

Spółdzielnia Socjalna „Nasze Zaodrze” oraz Fundacja „Lubuska Spizarnia” znakomicie poradziły sobie w nowym, trudnym czasie pandemii. Życzymy, by podjęte nowe wyzwania posłużyły, jako fundament do budowania biznesu – i w górę i w szer.

Serdecznie dziękuję!

Akredytacja Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej i system monitorowania przestrzegania wysokiej jakości świadczonych przez OWES usług oraz standardów w dobie epidemii

Proces akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) w czasie trwania epidemii jest prowadzony w sposób zapewniający jego ciągłość i przebiega bez zakłóceń. Komisje ds. oceny wniosków na bieżąco rozpatrują wnioski o przyznanie i przedłużenie akredytacji.

OWES mający trudności ze złożeniem wniosku o przyznanie akredytacji (brak możliwości skompletowania wniosku) może złożyć wniosek o przedłużenie akredytacji. Należy jednak pamiętać, iż Zarządzenie nr 21 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie przyznania akredytacji „AKSES” umożliwia Ministrowi – w szczególnie uzasadnionych przypadkach – **jednorazowe przedłużenie okresu obowiązywania przyznanej akredytacji „AKSES”**. Takim szczególnie uzasadnionym przypadkiem jest niewątpliwie obecny stan epidemiczny. Jednocześnie wniosek o przedłużenie akredytacji OWES powinien złożyć nie później niż 21 dni przed upływem terminu obowiązywania aktualnej akredytacji. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedłuża OWES akredytację „AKSES” na okres nieprzekraczający 1 roku.

W celu uelastycznienie procesu akredytacji w pierwszych miesiącach trwania epidemii, Komisje ds. oceny wniosków podczas oceny merytorycznej wniosków o przyznanie i przedłużenie akredytacji korzystały z wyników poprzednich audytów lub wizyt monitorujących kierując się regulacją określoną w § 8 ust. 1 pkt. 4 ww. zarządzenia, który stanowi, że w toku dokonywania oceny merytorycznej wniosku, komisja bierze pod uwagę wyniki wcześniejszych wizyt monitorujących lub audytów przeprowadzonych w podmiocie składającym wniosek.

Kolejne rozwiązania związane z uelastycznieniem procesu akredytacji dotyczą monitoringów działalności OWES. Od drugiej połowy maja br. Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadza monitoringi w formie wideokonferencji.

Dodatkowo Departament obecnie jest na etapie aneksowania umów z firmami przeprowadzającymi audyty w celu przeprowadzenia audytów zdalnych, tj. poza siedzibą OWES. Audyty w takiej formie przeprowadzane byłyby na podstawie skanów dokumentów przesłanych przez OWES firmom audytorskim, z kolei wywiady z kadrą i klientami OWES odbywałyby się tylko w formie telefonicznej. W najbliższym czasie planowane jest również zdalne posiedzenie Komitetu Akredytacyjnego, którego jednym z punktów będzie dyskusja na temat wniosków płynących z czasu pandemii. Jednocześnie przedmiotem posiedzenia będą propozycje zmian w nowym naborze wniosków o przyznanie i przedłużenie akredytacji – edycja 2021 r. oraz ewentualne zmiany w standardach usług i działania OWES.

Wszystkie informacje dotyczące procesu akredytacji dostępne są na stronie Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej: <https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/> oraz na <https://www.facebook.com/DepartamentEkonomiiSpolecznejiSolidarnej/> W przypadku dodatkowych pytań zachęcamy Państwa do kierowania pytań na adres skrzynki poczty elektronicznej: akses@mrpips.gov.pl.

Łukasz Niedźwiedzki

Wyniki konkursu „Od wykluczenia do aktywizacji. Edycja 2020”

30 kwietnia 2020 r. został rozstrzygnięty otwarty konkurs ofert „Od wykluczenia do aktywizacji. Edycja 2020”, ogłoszony w ramach programu „Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo na lata 2020–2022”. Dotacje na łączną kwotę prawie 3 mln zł przyznano 26 projektom, w których wsparcie otrzyma ponad 500 osób.

Dofinansowane projekty wpisują się w założenia Programu, który zakłada wzmocnienie uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przez rozwijanie oferty podmiotów zatrudnienia socjalnego (Centrów i Klubów Integracji Społecznej) oraz wspieranie włączenia społecznego na poziomie lokalnym.

O dofinansowanie można było ubiegać się w ramach czterech priorytetów:

Priorytet I. Usługi reintegracyjne

Priorytet II. Ścieżki reintegracji

Priorytet III. Włączanie podmiotów zatrudnienia socjalnego w konsorcja spółdzielni socjalnych

Priorytet IV. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży

Priorytet V. Ogólnopolskie forum dialogu PZS

Dofinansowanie otrzymało 26 ofert: 12 w priorytecie I, 5 w priorytecie II, 1 w priorytecie III oraz 8 w priorytecie IV. Z uwagi na brak możliwości realizacji zadania polegającego na organizacji ogólnopolskiego Konwentu KIS/CIS w związku z panującą epidemią oraz ograniczeniami zgromadzeń, spotkań, imprez czy zebrań, zrezygnowano z dofinansowywania oferty w priorytecie V.

Szczegółowe informacje: <https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Od,wykluczenia,do,aktywizacji,-,wyniki,konkursu,4114.html>

Jak zdobyć Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej? 5 prostych kroków

To już po raz 3. wyróżniające się podmioty ekonomii społecznej i solidarnej zostaną uhonorowane prestiżową nagrodą *Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej*. Przyznawany certyfikat stanowi potwierdzenie wysokiej jakości oraz konkurencyjności oferowanych produktów i usług lokalnej społeczności.

Już trzeci rok Kapituła ogólnopolskiego Konkursu *Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej* nagradza podmioty, które z powodzeniem łączą działalność ekonomiczną ze społecznym zaangażowaniem.

Konkurs odbywa się w ramach projektu realizowanego przez Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Europejski Dom Spotkań – Fundację Nowy Staw, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cieszy nas różnorodność branż zgłaszanych się do konkursu, których liczba z roku na rok wzrasta. Certyfikacja Znakiem Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej jest docenieniem wysiłku i bardzo dobrych efektów pracy każdego z podmiotów, ale także czyni te podmioty ambasadarami ekonomii społecznej i solidarnej.

Popularyzacja Znaku Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej ma ogromny wpływ na budowę danej marki oraz przekłada się na sam wizerunek ekonomii społecznej i solidarnej – podkreśla Iwona Michałek – Pełnomocnik Rządu ds. Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. – Firmy działające społecznie, które chciałyby się znaleźć w gronie najlepszych podmiotów Ekonomii Społecznej i Solidarnej mogą zgłaszać się do 31 lipca 2020 r., za pośrednictwem formularza znajdującego się na stronie konkursu znakjakosci.mrpips.gov.pl Certyfikaty i statuetki przyznawane będą w pięciu kategoriach. W jednej z kategorii zostaną także wybrane samorządy, które w sposób wyróżniający się wspierają ekonomię społeczną oraz propagują idee spójności i solidarności społecznej.

- Kategoria I. Debiut roku.
- Kategoria II. Najlepszy pracodawca.
- Kategoria III. Sukces rynkowy.
- Kategoria IV. Przedsięwzięcie PES współfinansowane ze środków zwrotnych EFS.
- Kategoria V. Społecznie odpowiedzialny samorząd.

Wydłużenie Terminu konkursu
Znak Jakości Ekonomii Społecznej
i Solidarnej - III edycja 2020

Nabór wniosków trwa
do 31 lipca 2020 r.

5 prostych kroków do rejestracji w Konkursie Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej 2020.

- WEJŚCIE NA STRONĘ**
znakjakosci.mrpips.gov.pl
- REGULAMIN KONKURSU**
Zapoznanie się z zasadami konkursu
- KATEGORIA KONKURSU**
Wybór kategorii
- FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY**
Wypełnienie formularza
- WYSŁANIE**
Weryfikacja danych; wysłanie formularza

Zachęcamy do udziału wszystkie firmy społeczne, jak również jednostki samorządu terytorialnego. Nominowane podmioty zgłaszające się do konkursu nie wnoszą żadnych opłat rejestracyjnych – mówi Iwona Michałek – Pełnomocnik Rządu ds. Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Na laureatów czekają atrakcyjne nagrody w formie pieniężnej, rzeczowej, filmów promocyjnych, a także pakietów wsparcia doradczo-szkoleniowego. Wsparcie w dopełnieniu prostych formalności związanych z udziałem w naborze można otrzymać pod numerem infolinii podanym w ogłoszeniu zamieszczonym na stronie <https://bit.ly/3bHj5zU>, jak również w Ośrodkach Wsparcia Ekonomii Społecznej.

W związku z pandemią występującą na terenie całego kraju, tegoroczne ogłoszenie wyników odbędzie się w zmienionej formule.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zaprasza do śledzenia strony znakjakosci.mrpips.gov.pl, na której znajdują się aktualne informacje dotyczące konkursu.

Anna Czerwińska

Podsumowanie wykorzystania instrumentów Tarczy Antykrzysowej przez podmioty ekonomii społecznej

W celu wstępnego podsumowania wykorzystania instrumentów Tarczy Antykrzysowej przez podmioty ekonomii społecznej (PES), Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej (DES) zwrócił się do 59 akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) z prośbą o wypełnienie ankiety informacyjnej uwzględniającej stan na 30 kwietnia 2020 r. Pytania dotyczyły wsparcia PES w ramach artykułów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*. Wpłynęło 50 uzupełnionych ankiet. Wszystkie dane przytoczone w tym artykule pochodzą z danych udostępnionych przez OWES.

Do 30 kwietnia 2020 r. z instrumentów Tarczy Antykrzysowej skorzystało łącznie 2 036 podmiotów ekonomii społecznej w tym przedsiębiorstw społecznych. Najwięcej beneficjentów otrzymało pomoc w województwie wielkopolskim – 364, najmniej w województwie świętokrzyskim – 35. Poniższe dane pokazują liczbę beneficjentów instrumentów Tarczy Antykrzysowej w podziale na województwa.

Województwo	Liczba PES/PS (*art. 15g)	Liczba PES/PS (*art. 15zb)	Liczba PES/PS (*art. 31zo)	Liczba PES/PS (*art. 15zbb)	Liczba PES/PS (*art. 15zdd)	Liczba PES/PS (*art. 15zze)	Liczba PES/PS (*inne formy wsparcia)
dolnośląskie	11	2	28	4	30	4	6
kujawsko-pomorskie	3	16	58	21	46	5	18
lubelskie	4	2	54	2	46	1	3
lubuskie	1	2	33	3	29	0	5
łódzkie	6	7	61	7	26	8	10
małopolskie	5	0	51	9	39	2	28
mazowieckie	3	7	32	5	29	7	11
opolskie	3	0	18	4	14	1	1
podkarpackie	7	5	68	9	51	2	8
podlaskie	1	1	18	0	29	1	12
pomorskie	4	0	29	2	20	5	4
śląskie	2	6	92	25	80	12	14
świętokrzyskie	6	6	8	4	8	2	1
warmińsko-mazurskie	1	0	59	17	52	1	10
wielkopolskie	7	5	161	29	118	5	39
zachodniopomorskie	4	6	32	10	23	1	83
ŁĄCZNIE	68	65	802	151	640	57	253

* Odwołania do przepisów odnoszą się do ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*.

Pierwszym instrumentem wskazany w ankiecie dotyczył dofinansowania do wynagrodzenia ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w okresie wprowadzonego przez pracodawcę przestoju ekonomicznego lub obniżenia wymiaru czasu (art. 15g ustawy). Łącznie pomoc z tego typu wsparcia otrzymało 68 podmiotów. Najwięcej w województwie dolnośląskim – 11, po jednym podmiocie skorzystało w województwach: lubuskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.

Kolejnym instrumentem, w ramach którego PES skorzystały z pomocy było odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty należności z tytułu składek należnych na ubezpieczenie społeczne za okres od 1 stycznia 2020 r. Łącznie skorzystało z niego 65 podmiotów, najwięcej z nich w województwie kujawsko-pomorskim – 16. Z danych udostępnionych przez OWES wynika, że w 4 województwach żaden podmiot nie otrzymał pomocy w ramach art. 15zb.

W następnej kolejności OWES wskazały ile podmiotów z subregionu ich działania skorzystało z pomocy w ramach umorzenia składek na ubezpieczenie społeczne – zwolnienie z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych za okres od dnia 1 marca 2020 r. do dnia 31 maja 2020 r. Z tego instrumentu skorzystało najwięcej podmiotów – 802, najwięcej w województwie wielkopolskim – 161, najmniej w świętokrzyskim – 8.

Z kolejnego wskazanego instrumentu pomoc uzyskało 151 podmiotów. Dotyczy on dofinansowania wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy dla przedsiębiorców. Najwięcej podmiotów otrzymało pomoc w województwie wielkopolskim – 29, w województwie podlaskim – żaden.

W ramach niskoprocentowanych pożyczek dla mikroprzedsiębiorców ze środków Funduszu Pracy skorzystało 640 podmiotów, najwięcej w województwie wielkopolskim – 118, najmniej w świętokrzyskim – 8.

Ostatni instrument w ramach Tarczy to dofinansowanie wynagrodzeń oraz składek ze środków Funduszu Pracy – dla organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z tej formy pomocy skorzystało najmniej podmiotów – 57. Najwięcej podmiotów otrzymało pomoc w województwie śląskim – 12, z kolei w województwie lubuskim żaden podmiot nie otrzymał takiej formy wsparcia.

Ponadto OWES zostały poproszone także o wskazanie innych form wsparcia udzielonych podmiotom ekonomii społecznej w trakcie trwania stanu epidemii. Wśród odpowiedzi najczęściej OWES wskazywały: subwencja z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), pożyczka/subwencja z Państwowego Funduszu Rozwoju (PFR) lub Towarzystwa Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE), umorzenie/obniżenie czynszu za wynajem lokalu, wsparcie pomostowe z OWES. Z dodatkowych form wsparcia skorzystało łącznie 228 podmiotów, najwięcej w województwie zachodniopomorskim – 83, w województwach świętokrzyskim i opolskim – po jednym podmiocie.

Powyższe dane uwzględniały podmioty, którym zostało udzielone wsparcie w ramach Tarczy Antykryzysowej. Jednak były i takie podmioty, których wnioski z różnych względów zostały

odrzucone. Wśród przyczyn OWES wskazały m.in. niespełnienie kryterium spadku przychodów, w tym brak możliwości porównania przychodów z 2019 r. i 2020 r., a także zaległości podmiotów w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne. Niektóre wnioski zostały odrzucone z powodu błędu systemu. Część podmiotów nie została uwzględniona w danych, ponieważ czekają na rozpatrzenie wniosku.

Dzięki współpracy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej mógł przeprowadzić wstępną analizę wykorzystania instrumentów Tarczy Antykryzysowej oraz zbadać jaka część wniosków została odrzucona, a ile jeszcze czeka na rozpatrzenie. W czerwcu DES ponownie zaprosił OWES do wypełnienia zmodyfikowanych ankiet w celu dalszego gromadzenia i analizowania danych.

Katarzyna Getler

Cykl debat (wideokonferencji) dotyczących regulacji prawnej w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej

W okresie od czerwca do lipca zaplanowano cykl debat, których celem będzie podsumowanie dotychczasowego dorobku i wypracowanie konkretnych rozwiązań do wykorzystania przy pracach nad regulacją prawną dotyczącą ekonomii społecznej i solidarnej.

Dla właściwego ulokowania ekonomii społecznej i solidarnej, jako ważnego elementu aktywnej polityki społecznej konieczne jest przygotowanie przepisów o charakterze kompleksowym. Takie całościowe podejście wymaga natomiast pogodzenia różnych koncepcji i wizji tak, aby ostateczny kształt przepisów przyczyniał się do dalszego rozwoju ekonomii społecznej, ale także zapewniał odpowiedni poziom i identyfikacji sektora z przygotowanymi rozwiązaniami prawnymi.

Forum trwającego w ostatnich latach dialogu, dotyczącego kształtu ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej był między innymi Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej. Okazji do dyskusji na temat kierunków rozwoju sektora nie brakowało także w związku z aktualizacją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, czy pracami nad koncepcją wsparcia ekonomii społecznej w perspektywie finansowej na lata 2021–2027. Każda z tych szerokich dyskusji miała charakter otwarty i partycypacyjny.

Istotne znaczenie odgrywa zaangażowanie w ten dialog szerokiego grona interesariuszy. Dlatego **uczestnikami debat będą osoby reprezentujące podmioty ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne, przedstawiciele samorządów regionalnych i lokalnych, przedstawiciele środowiska naukowego oraz administracji rządowej.** W takim gronie będzie można zestawić bardzo konkretne potrzeby, oczekiwania i doświadczeniami z bardziej systemową refleksją o roli ekonomii społecznej.

Deбаты to kolejny etap prac nad regulacją prawną w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej. Powinny one z jednej strony zapewnić odpowiednią przestrzeń do dialogu i ogólnej refleksji na temat ekonomii społecznej i jej roli w polityce społecznej, a z drugiej pomóc sformułować konkretne propozycje rozwiązań prawnych, które będą wykorzystane do prac nad ustawą.

W bieżącym roku zmieniona została formuła Ogólnopolskiego Forum Ekonomii Społecznej i Solidarnej, debaty będą stanowić jego główny trzon i odbędą się w formule on-line. Zmiana formuły Forum związana jest z sytuacją epidemiologiczną i brakiem możliwości przewidzenia, jak sytuacja rozwinie się na przestrzeni roku.

Informacja o ogłoszeniu rekrutacji do udziału w debatach zamieszczona zostanie na stronie www.ekonomiaspoleczna.gov.pl, jak również będzie przekazywana za pośrednictwem Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej i Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Każda z debat będzie posiadała inny temat przewodni. Wstępnie zaplanowano, że poświęcone mogą być m.in. potencjałowi przedsiębiorstw społecznych do świadczenia usług społecznych i reintegracji, programowaniu i koordynacji ekonomii społecznej na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, wsparciu przedsiębiorstw społecznych, jak również Funduszowi Przedsiębiorczości Społecznej.

Anna Moskwa-Wysokińska

www.ekonomiaspoleczna.gov.pl

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej

ul. Żurawia 4a
00-503 Warszawa
tel. (+48 22) 461 61 30
e-mail: ekonomiaspoleczna@mrpips.gov.pl

ISBN 978-83-66333-14-7